

Ключа, съ който можемъ да отключимъ вратата на въпроса: *защо Ботевъ не е излъгалъ такъвъ изъ подъ черото на биографъ си, за каквото е искалъ да го прѣдстави Зах. Стояновъ?* — Ключа са намира въ слѣдующитѣ обстоятелства: за сега теорията на словесната естетика признава два типа писатели-художници: единтъ нарича „художници писатели на *положително-ирѣкрасното*“, другитѣ нарича „художници-писатели на *отрицателно-ирѣкрасното*“. Къмъ типа на послѣднитѣ принадлежи Захари Стояновъ. Като ученикъ на Любена, (при това по жилка хумористъ, карикатуристъ), и като художникъ-писателъ на *отрицателно-ирѣкрасното* Зах. Стояновъ рисува вѣрно и живо лошитѣ страни както на обществото, така и на частнитѣ лица. Портретитѣ—карикатури на Гоголя сж прѣкрасни, въ смисълъ на отрицателно-ирѣкраснитѣ творения, по картинитѣ му взети изъ природата сж прѣкрасни, въ смисълъ на *положително-ирѣкрасното*. Сжщото е и съ Л. Каравелова, сжщото е и съ неговия послѣдователъ Зах. Стояновъ. Зах. Стояновъ е неподражаемъ тамъ, гдѣто иронизира обществото, тълпата и частнитѣ личности: недосѣгаемъ е тамъ, гдѣто рисува картинитѣ на природата въ видъ на панорама, а случкитѣ изъ живота въ видъ на сцени; но безсиленъ е тамъ, гдѣто иска да рисува вжтрѣшния потретъ на обществото или частната личностъ въ видъ на *положително-ирѣкрасенъ* образъ. Ето защо, по нашему, Ботевъ не е прѣдставенъ въ такъвъ образъ, въ каквото е искалъ да го рисува биографъ му.

Мнозина отъ читателитѣ на биографическия опитъ ни заявиха, че на нѣколко мѣста имъ замирисало на онзи видъ тамянь, който днесъ кадятъ партизанитѣ на съврѣменнитѣ политически течения. Ние се съгласихме съ заявлението, защото и намъ лично замири-саха нѣколко страници нѣщо по-силно отъ *партизански тамянь*. И дѣйствително, Зах. Стояновъ, съ бързината на фокусникъ-фейлетонистъ, майсторски се прѣхвърля отъ историка-биографическия релси върху съврѣменнитѣ партизански релси, и отъ тукъ, отъ името на тѣзи днешни течения, чумосва съ двѣтъ си ржце едни. а други благославя и съ ржцетѣ си и съ краката си, и слѣдъ като изгърми и шестѣтъхъ патрона на партизанския си револверъ, отново се прѣхвърля, съ свойственната нему фейлетонна леккость, върху биографо-историческитѣ си релси. Безъ това прѣхвърляние отъ едни релси на други вѣрваме, че по добръ щѣше да бжде и за памятята на покойника-поетъ и за самия трудъ на автора. Ботевъ принадлежи на **миналото**, а не на **сегашното**; слѣдователно не трѣба да се изважда и туря на партизанския пазаръ, гдѣто разни шарлатани патриоти прѣпускатъ въ кариеръ свонгѣ шарлатански колесници. Ботевъ, като идеалъ на грядущитѣ поколѣния, не трѣба да се смѣсва съ съврѣменнитѣ партизански мръсотии, които нищо нѣматъ съ чиститѣ дѣла на бившитѣ български възстаници. Но . . . по добръ да туримъ точка на тѣзи въпроси.

На съвршване ще кажемъ: щастливъ е Зах. Стояновъ, че сждбата го закрила отъ ятагана на турекия башибозукъ и отъ куршума на турската мартинка—спаси го, като че ли нарочно, за да раскажи *житие-битие*, дѣлата и подвигитѣ на българскитѣ мж-